

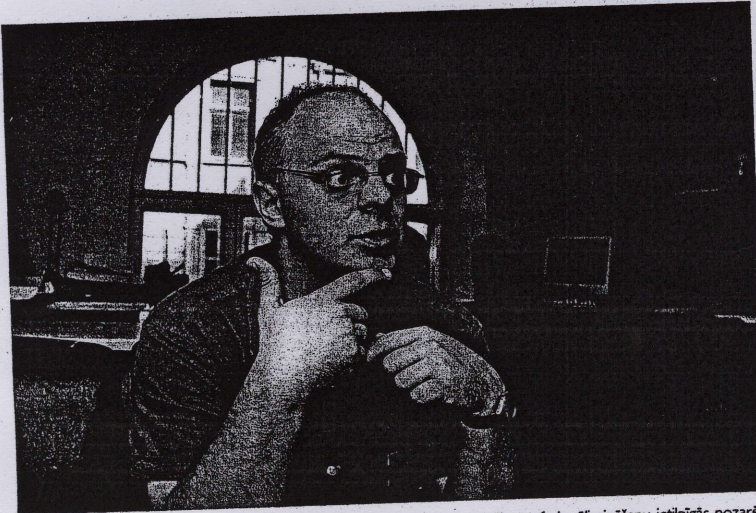
trīs labas lietas

Vai Rīgu patiesi var saukt par iedvesmas pilsētu*

Roberts Kīlis, PhD (Cantab.),
Rīgas Ekonomikas augstskolas
asoc. prof., speciāli Impulsam
foto: Vitālijs Stņpiņš,
Dienas bizness

21. gadsimta augošais dominējošais cilvēku slānis ir radošā šķira. Radošās šķiras raksturīgākā iezīme ir — ka tās pārstāvji strādā, lai radītu jaunas nozīmes pilnas formas, kuras ir plašā nozīmē daudzlietojamas: kāda produkta dizains, teorēma, stratēģija, kas lietojama dažādos gadījumos, mūzika, ko var spēlēt daudz un dažādi. Vienkārti runājot, šiem cilvēkiem maksā par to, ka viņi/viņas patstāvīgi un pastāvīgi domā par to, ka viņi/viņas vērtē un izlemj. Parastais kodols ir zinātnieki, augstskolu pasniedzēji, inženieri, mākslinieki, aktieri, dizaineri, arhitekti, arī izklaides jomas pārstāvji, arī izdevumu redaktori, vieočkļu līderi, analītiķi, ievērojamas kultūras personības. Līdztekus šim, ja tā var

būt radošs tikai tad, ja būs ieguvis augstāko izglītību; drīzāk šāda cilvēka radošā darbība varēs netraucēti izvērsties tādā vietā, kur dzīvo un strādā daudz cilvēku ar augstāko izglītību). Šādā atklātā vidē ir mazāk šķēršļu integrēties jaunpienācējiem, ja, arī spējīgiem imigrantiem. Tikpat būtiska tolerances iezīme ir tā sauktais bohēmiskuma rādītājs, proti, brīvo mākslu pārstāvju īpatsvars kopējā sabiedrībā. Pārsteidzoši, taču pētījumi ASV un Eiropā nepārprotami norāda uz ciešu sakaru starp šo bohēmiskuma indeksu un tehnoloģisko inovāciju īpatsvaru ekonomikā. Proti, 11 no 20 vislielākās bohēmas vietām pasaulē ir arīrdzan starp 20 visinovatīvākajiem pasaules reģioniem, kopā ar talantu jeb augstas sabiedrības izglītības pakāpi nodrošinot 60 % galveno inovācijas centrus attīstību.

teikt, kodolam, darbojas arī radošie profesionāli zināšanu ietilpīgās nozarēs, tādās kā augstās tehnoloģijas, finanšu un juridiskie pakalpojumi, veselības aprūpe, izglītība un vispārējā biznesa vadība. Šie cilvēki ikdienā risina dažādas problēmas, izmanto plašu zināšanu un prasmju bāzi, lieto standartprocedūras, tomēr rodot inovatīvus risinājumus.

KĀPĒC par viņiem nākas runāt? Skarbā realitāte ir tā, ka tieši šiem cilvēkiem līdzīgo seko bizness, firmas, nauda un tātad attīstība un labklājība. No šo cilvēku izvēles, kur dzīvot un uzturēties, arvien lielāka mērā kļūst atkarīga kādas vietas iespējas uzplaukt vai draudī panīkt (ja radošie sāk to pamest). Radošie profesionāļi vairs nevēlas uzturēties tradicionālajos strādniecības, korporatīvajos un pat ekskluzīvi tehnoloģiskajos centros. Šie cilvēki dodas uz tā sauktajiem jaunrades jeb radošuma centriem, kas ne tikai iegūst inovāciju un augsto tehnoloģiju jomā, bet arī vispārēji veicina attiecīgā reģiona attīstību un nodarbinātības pieaugumu. Šie centri ir savā ziņā ekosistēmas, dzīves telpas, kas stimulē ļoti daudzveidīgu jaunradi — mākslas un kultūras, ekonomisko un tehnoloģisko. Radošās šķiras pārstāvji nevar pievilināt (tikai) ar parastajiem pievilcības instrumentiem — iepirkšanās centriem, lieliem sporta stadioniem, izklaides rajoniem un tūrisma vietām, un kur nu vēl ar lielas pārtības un mantiskās bagātības teritorijām. Radošās šķiras pārstāvji meklē vietas, kas piedāvā daudz un augstas kvalitātes pieredzes dažādību, atvērtību visāda veida dzīves daudzķautņainībai un visupirms sniedz iespēju apliecināties kā radošām personībām.

JAUNRADES centra trīs vaļi ir tehnoloģijas, talants un tolerance (3T). Katrs faktors ir nepieciešams, taču pats par sevi nav pietiekams, lai kādā vietā plaši uzvirzītu jaunrade. Tehnoloģijas ir labāk zināms un vieglāk izprotams faktors, turpretim talants un, it īpaši, tolerance prasa paskaidrojumu. Tolerance jeb iecietība ietver sevī sabiedrības atvērtību un spēju uzturēt, ietvert dažādu dzīves stilu līdzpaspāvēšanu. Savukārt talanta faktors norāda uz to cilvēku īpatsvaru, kuriem ir augstākā izglītība (tas gan nenozīmē, ka konkrēts cilvēks var

MOSDIENAS šie radošie centri pārsvarā ir pilsētas un to aglomerācijas. Tomēr tā nav jebkura vieta. Tās ir pilsētas un reģioni, kuros cilvēki no visdažādākajiem sociālajiem slāņiem tiek pieņemti un izvērs savu enerģiju un idejas jauninājumos un pārtīcībā. Radošajos centros jaunradi rosinoši cilvēki, radošā darba profesionāļi vēlas dzīvot un strādāt (un par to arī maksāt) līdzās citiem tādiem pašiem savos šķiras pārstāvjiem.

Kā izskatās Eiropas karte no radošo centru skatpunkta? Radošās šķiras pārstāvji ir gandrīz trešdaļa no darbaspēka tādās Eiropas valstīs (Eiropā līdz šim mērījumi notikuši tikai nacionālā līmenī, vienīgi pēdējā laikā vairāk uzmanības tiek pievērsts konkrētām pilsētām) kā Beļģija, Nīderlande un Somija. Šajās valstīs, kā arī Dānijā, Apvienotajā Karalistē un Īrijā radošās šķiras pārstāvju īpatsvars pārsniedz strādnieku skaitu kopējā darbaspēkā. Lai gan Francija ir samērā augstās vietās zinātnisko atklājumu, pētniecības un talantu ziņā, tai ir izteiktā zemāka vieta tolerances pakāpē. Zviedrija ir savu jaunrades/radošuma indeksu pārsniedz ne tikai visu Eiropas valstu, bet arī tradicionālās līderes ASV rādītājus. Skandināvijas valstīs līdzās ASV ir kļuvušas par jaunrades ekonomikas attīstības līderēm. Lai gan tām cieši seko arī Lielbritānija un Vācija, un arvien straujāk ar tradicionālajām līderēm augošās jaunrades valstīs — Īrija un Spānija.

RĪGAS JAUNRADES pakāpi noteiks tikai šogad, veicot attiecīgu pētījumu un analīzi. Taču kādi var būt secinājumi mums, kas dzīvo Rīgā, jau tagad? Iespējams, pirmais un personiskais secinājums ir — ka aizmredzot lielum lielais šā raksta lasītāju skaits pieder pie radošās šķiras (galu galā tā izlasīšana nav tiešo darba pienākumu diktēta nepieciešamība). Tas savukārt nozīmē, ka mums maksā par to, ka mēs domājam, esam radoši, nevīsi kopējam tradicionālās gudrības un formulas, bet lietojam tās ar izdomu. Mums maksā arī par to, lai mēs nevis apspiestu jaunradi sevi un kolēģos, bet veicinātu to — iespējams, sarakot darba apspriedi pēc neierastākas shēmas, biežāk padomātu par alternatīviem risinājumiem ikdienas problēmām, nebaidītos, bet tieši ietu uz kontaktu ar reti vai nekad nesastaptu sociālo grupu pārstāvjiem. Galu galā — kāpēc gan neapspriet svarīgu biznesa prezentāciju ne tikai ar kolēģiem speciālistiem, bet arī ar paziņu mūžīgi vai dzejnieci? Nav taču noslēpums, ka prezentāciju konsultanti iesaka tieši šādu stratēģiju, lai padarītu prezentācijas atraktīvākas un oriģinālākas.

OTRS SECINĀJUMS ir tāds, ka aizmredzot kopējās cerības inovāciju veicināšanai tautsaimniecībā nevar likt tikai un vienīgi uz zinātniekiem un augsto tehnoloģiju speciālistiem. Nepieciešami ir arī mākslinieki un pat lielā skaitā, tā dod labvēlīgu kopējo sabiedrisko fonu jaunām idejām un paņēmieniem. Latvijā, kurā, kā apgalvo Ēriks Stendzenieks, gan sabiedrība kopumā, gan cilvēki biznesā skaidri jūtamai baidās riskēt, pozitīvs fons neordinārām idejām noteikti nāktu par labu jaunrades potenciāla izvērsšanai. Šādu fonu nevar radīt ar politiskām deklarācijām — drīzāk ar to, ka ir liels skaits cilvēku, kas dod pozitīvu vērtējumu jaunradei.

Trešais secinājums ir, ka Rīgai kā nenoliedzamai Baltijas reģiona metropolei ir daudzas priekšrocības ar citām vietām — gan etniskā un kultūras dažādība, gan augošā sociālā un mantiskā diferenciācija, vairāku ģeogrāfisko un vēsturisko ietekmju klātesamība, gan arī nozīmīgs augstāk izglītotu cilvēku īpatsvars un akadēmisko un pētniecisko iestāžu koncentrācija. Taču, kā paši zinām, reizē ar šo dažādību nevar teikt, ka sabiedrība ir toleranta un atvērta. Grupēšanās, noslēgta, kategoriskums spriedumos par citādo var izrādīties pietiekami kavēkļi, lai Rīga nekad īsti nekļūtu par iedvesmas pilsētu. ■

* Pirmo Roberta Kīļa rakstu par svarīgāko 21. gadsimta biznesa kompetenci — radošumu sk. Impulsa janvāra numurā!